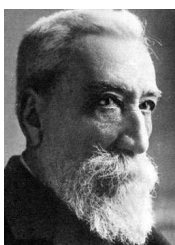

Rok 2014 a podnetné jubileá

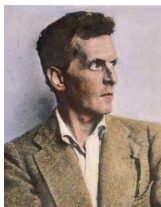
V roku 2014 budú mať okrúhle výročia narodenia alebo úmrtia (deliteľné piatimi) aj význačné osobnosti kultúrneho života v minulosti: **F. Petrarca (1304–1374)**, **Michelangelo Buonarroti (1475–1564)**, **I. Kant (1724–1804)**, **H. de Balzac (1799–1850)**, **A. Lincoln (1809–1865)**, **Ch. S. Peirce (1839–1914)**, **J. Murgaš (1864–1929)**, **G. K. Chesterton (1874–1936)**, **G. Mendel (1822–1884)**, **H. L. Helmholtz (1821–1894)**, **N. Wiener (1894–1964)**, **K. Rahner (1904–1984)**, **M. R. Štefánik (1880–1919)**, **F. Kafka (1883–1924)**, **P. Strauss (1912–1994)**, **J. Guitton (1901–1999)**. Ponúkam podobenku, krátku charakteristiku a niekoľko myšlienok od tých, ktorí zanechali podnetný odkaz aj pre 21. stor.

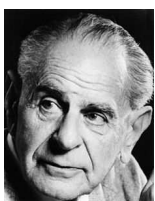
John RUSKIN (8.2.1819 –20.1.1900), anglický spisovateľ, básnik, vedec a umelecký kritik. Bol profesorom umenia na univerzite v Oxforde. Tam založil aj múzeum a školu kreslenia. Knihami *Modern Painters*, *The Seven Lamps of Architecture* a *The Stones of Venice* sa stal uznávaným kritikom umenia. Podstatne sa zaslúžil aj o rozšírenie umeleckého vzdelania širokým vrstvám obyvateľstva, zasadzoval sa o bezplatný prístup do múzeí. *Ľudská duša je zrkadlo, v ktorom možno vidieť obraz božského rozumu... Múdri má tri vlastnosti: sám koná to, čo rád koná druhým; nikdy nekoná proti spravodlivosti; trpezlivo znáša slabosti ľudí okolo seba... Až keď sme našli lásku, vieme, čo nám v živote chýbalo.*

Anatole FRANCE (16.4.1844–12.10.1924), vlastným menom Jacques Thibault, francúzsky spisovateľ, kritik a esejista ponúkal veľkorysú humanitu, závažnú i závažnú hlbokú ľudskosť. Mal rád vedu, filozofiu, staré rukopisy a holú pravdu. Sympatizoval aj s komunizmom a vyjadroval svoje ateistické presvedčenie. Bol vynikajúci rozprávač štýlovo vybrúsených románov a poviedok s historickými aj súdobými námetmi i výrazným filozofickým podtextom. Za svoje literárne diela získal Nobelovu cenu (1921) i členstvo (1896) vo Francúzskej akadémii. *Musíme odhaliť dve tajomstvá: treba vedieť poznávať a milovať. Veda a láska vytvárajú život... Nič nie je tak zodpovedné za staré dobré časy ako slabá pamäť.. Človek by sa nikdy nemal hanbiť priznať, že bol v neprávě, lebo inými slovami to znamená, že dnes je múdrejší ako bol včera.*

Ludwig WITTGENSTEIN (26.4.1889–29.4.1951) úvahami z logiky, psychológie, jazykovedy, literatúry i estetiky sa stal duchovným otcom logického pozitivizmu, nekompromisným a originálnym mysliteľom, fascinujúcim svojím spôsobom prednesu i kvalitou úvah (*Logicko-filozofický traktát, Filozofické skúmania, Modré a hnedé knihy*). Spoznal, že hranice jazyka sú hranicami sveta, že sa nedá myslieť to, čo sa nedá vysloviť. Objasňoval problémy filozofie korektným jazykom, odhalil jeho syntaktickú i významovú štruktúru. *Dobré podobenstvo osviežuje rozum... Z minulej kultúry sa stane hromada trosiek a nakoniec hromada popola, ale nad popolom sa budú vznášať duchovia... Riešenie tejto hádanky života v priestore a čase leží mimo priestor a čas.*

Karl R. POPPER (28.7.1902–17.9.1994), rakúsko-britský filozof, logik, metodológ vedy a sociológ, epistemológ i politológ, rozpracoval predstavy o otvorenej spoločnosti s jej pluralitnou a tolerantnou formou demokracie (*Logika vedeckého poznania, Otvorená spoločnosť a jej nepriatelia*). Spoznal, že všeobecná teória musí byť potencionálne metodologicky falzifikovateľná (vyvrátená alebo korigovaná). Teóriu poznania obohatil predstavou troch svetov: *reálny svet fyzických objektov* (hmotné prostredie, príroda, technické objekty); *vnútorný svet psychických entít, subjektívnych skúseností* (pocity, psychické zážitky, stavy a procesy vedomia i podvedomia, proces myslenia); *obsahový svet ľudského ducha* (objektívny obsah myšlienok a informácií, svet pojmov, teórií a ideológií, svet príbehov a mýtov, svet argumentov a dôkazov, štruktúra ľudskej reči a jazykov, vedy, techniky i kultúry). *Musíme dúfať, že veľké hodnoty otvorenej spoločnosti – sloboda, vzájomná pomoc, hľadanie pravdy, intelektuálna zodpovednosť a tolerancia – budú uznávané aj v budúcnosti.*

Systematické spomienky nám môžu ukazovať správny smer a pomáhať nám vykročiť s odhodlaním do neurčitej budúcnosti, ktorej základom bude aspoň trochu spoznaná minulosť. (dmf)